

Przedmiot: Rozwijanie wrażliwości artystycznej dziecka.

Prowadząca: K. Brzozowska

Zjazdy: 02.06.2020

Temat: Sposoby zapoznawania dziecka z treścią utworu literackiego. - 3 godz.

Literatura dla dzieci w wieku przedszkolnym jest rodzajem sztuki przekazywanej odbiorcom przede wszystkim za pośrednictwem rodziców, nauczycieli. Przedszkole stwarza swoim wychowankom różnorodne możliwości obcowania z literaturą piękną. W tej sytuacji rola nauczyciela w doborze literatury dla dzieci jest szczególnie odpowiedzialna. Wybierając książki dla swoich wychowanków, powinien on brać pod uwagę: właściwości i potrzeby dzieci oraz wartości artystyczne i wychowawcze utworów.

Nauczyciel przedszkola powinien przekazywać tekst literacki posługując się metodami dostosowanymi do poziomu dzieci. Przede wszystkim musi sam dobrze zapoznać się z treścią utworu. Zastanowić się nad tym, jak przedstawić przebieg akcji, postacie, nastrój, objaśnić niezrozumiałe dla dzieci zwroty i słowa. W przekazywaniu tekstu jedną z podstawowych ról odgrywa żywe słowo narratora, odpowiednie stosowanie tempa, siły głosu, jego wysokości, barwy, pauzy, akcentu. Stwarzanie obrazu treści środkami żywego słowa oddziałuje na wyobraźnię dziecka, pozwala na głębsze przeżycie utworu.

Podstawowym sposobem przekazywania dzieciom w przedszkolu treści utworów literackich jest opowiadanie. Ta forma przekazywania tekstu literackiego ułatwia dzieciom odbiór utworu dzięki możliwościom przystosowania opowiadania do ich właściwości psychicznych. Niezbyt obszerną treść książki można opowiadać w całości. Jeżeli książka zawiera kilka oddzielnych opowiadań, wtedy należy każdorazowo wybierać jedno lub dwa pod warunkiem, że dotyczą tego samego zagadnienia. Dzieciom młodszym można opowiadać po 2-3 rozdziały książki jednocześnie, ale tylko wtedy, gdy są one bardzo krótkie i wszystkie dotyczą tego samego problemu. Opowiadanie treści książki może być zachętą do swobodnych wypowiedzi na jej temat dla dzieci młodszych lub ustosunkowanie się do problemów wysuniętych przez nauczycielkę dla dzieci starszych.

Opowiadanie dzieciom treści książek posiada duże wartości wychowawcze. Wpływa ono na doskonalenie mowy dzieci, gdyż stanowi wzór języka literackiego, wzbogaca słownictwo, wpływa na wyrazistość mowy dziecięcej. Poza tym opowiadania przyczyniają się do rozwoju wyobraźni oraz skupiania uwagi. Cechą charakterystyczną opowiadań jest również to, że utrwalają i wzbogacają wiadomości dzieci i wywierają duży wpływ na kształtowanie się uczuć i postaw społeczno-moralnych, estetycznych i intelektualnych. Wartości wychowawcze opowiadania wyrażają się również w tym, że rozwijają one zainteresowania czytelnicze dzieci oraz dostarczają im dużo radości

i wyzwalają poczucie humoru.

Opowiadanie ma również duży wpływ na zabawę dzieci. Będzie on większy, gdy dostarczymy odpowiednich pomocy. Dzieci starsze mogą pewne akcesoria i ilustracje do zabawy wykonać same, gdyż treść opowiadania stanowi cenne źródło wzbogacania działalności plastyczno- konstrukcyjnej i wyzwala ekspresji twórczej.

Obok opowiadania, wiele miejsca w pracy z dziećmi przedszkolnymi zajmuje czytanie książek. Nie może ono trwać długo. Czas lektury u dzieci młodszych powinien wynosić 3-10 minut- razem z oglądaniem ilustracji. Dzieci starsze mogą słuchać lektury przez dłuższy czas, a pokazywanie ilustracji nie jest konieczne.

W grupach młodszych (3-4 latkach) odczytuje się tekst małym zespołom , by każde dziecko mogło, jeśli zechce, spoglądać na ilustracje. Czytanie książek dzieciom starszym (5-6 latkom) może mieć miejsce podczas zajęć z całą grupą, w różnych porach dnia, poza czasem przeznaczonym na zajęcia organizowane dla wszystkich dzieci. Dzieci 6-letnie bardzo lubią teksty dłuższe, które czyta się fragmentami, przez pewien okres czasu. Czytając książkę odcinkami trzeba dbać o to, aby każdy z nich stanowił zamkniętą całość. Wracając do książki w celu przeczytania następnego fragmentu trzeba koniecznie dzieciom przypomnieć, na czym czytanie zostało zakończone. Może to zrobić zarówno nauczyciel, jak i dzieci. Będą one wtedy mogły lepiej zapamiętać treść opowiadania.

Poważne miejsce w literaturze dziecięcej zajmuje poezja. Wiersze w przedszkolu mają duże zastosowanie w pracy wychowawczej. Jedną z form przekazywania wierszy jest ich czytanie. Wiersze można dzieciom czytać przy różnych okazjach, zarówno całej grupie, jak i małym zespołom, a nawet jednemu dziecku. Utwory przeznaczone do przeczytania dzieciom mogą być dłuższe i trudniejsze od tych, których uczą się na pamięć. Wiersz przewidziany do nauki musi natomiast odpowiadać możliwościom percepcyjnym dziecka, czyli być krótki, o treści bliskiej dziecku, w pełni dla niego zrozumiałą.

Aby nauczyć wiersza na pamięć nauczycielka sama musi go dobrze znać. Nie należy uczyć dzieci wiersza czytając go z książki czy z kartki. Wiersz do nauki powinien być utrwalany przy różnych okazjach, aby dzieci mogły dobrze go przyswoić. Utrwalanie wiersza wprowadzonego podczas zajęcia z całą grupą należy kontynuować już tylko indywidualnie i w małych zespołach. Pozwala to każdemu dziecku na zastosowanie własnej interpretacji utworu. Deklamację zespołową można stosować dopiero wtedy, gdy większość dzieci zna już wiersz dobrze i ładnie go wypowiada.

Odrębny rodzaj działalności dzieci związany z przekazywaniem treści stanowią zabawy inscenizowane. Inszenizacje utworów literackich wzbogacają przeżycia dzieci poprzez wiązanie słowa z działaniem. Sposób odtwarzania treści przez dzieci jest zróżnicowany w zależności od ich wieku. Dzieci 3-letnie mogą jedynie naśladować ruchem zachowanie się niektórych postaci lub niektóre dźwięki. Dzieci 4-letnie mogą już odtwarzać małe fragmenty akcji, głównie rozmowy

dwóch bohaterów. Dzieci 5-6 letnie mogą inscenizować treść całych utworów, a w zabawie może brać udział kilkoro dzieci.

Inscenizowanie utworów literatury dziecięcej posiada duże wartości wychowawcze. Główne z nich to przede wszystkim zdobywanie umiejętności analizowania treści utworu: wyodrębnianie poszczególnych scen, charakteryzowanie bohaterów, określanie nastroju i miejsca akcji, ponadto rozwijanie pamięci logicznej i wyobraźni twórczej oraz kształcenie wyrazistej mowy w toku naśladowania odtwarzanych postaci i umiejętności naśladowania ich stanów emocjonalnych: radości, smutku, strachu lub grozy. Inscenizacja utworów przez dzieci wpływa także pozytywnie na nabieranie śmiałości, pewności siebie, wiary we własne możliwości oraz na nabywanie umiejętności współdziałania społecznego. Do inscenizacji wybiera się utwory o żywej i prostej akcji. W toku przygotowywania inscenizacji dzieci uczą się organizować pracę zespołową, rozumieć wartości zbiorowego wysiłku.

Czytanie, opowiadanie, recytacja i inscenizacja utworu są metodami zapoznania z treścią tekstu literackiego. Powiązane z analizą i interpretacją skłaniają do działania, oddziałują na sferę doznań i przeżyć dzieci.

Przekazywanie dzieciom utworów literackich jest jednym ze sposobów doskonalenia procesów myślowych: rozwijanie umiejętności analizy treści utworu, wyciąganie wniosków dotyczących postępowania bohaterów.

Sposobem rozwijania u dzieci zainteresowania książką, przyzwyczajanie do właściwego korzystania z niej i oddziaływania na rozwój osobowości przez kontakt z literaturą jest umożliwienie dzieciom korzystania z książek. W przedszkolu rolę tę spełnia „kącik książki”, do którego dzieci mają dostęp w każdej chwili. Aby „kącik” dobrze spełniał swoją rolę, powinien być interesujący, zaopatrzony we właściwe pozycje. U starszych przedszkolaków rola „kącika książki” nabiera większego znaczenia, ponieważ krąg działalności tych dzieci znacznie się rozszerza. Występuje już zainteresowanie słowem pisany.

„Kącik książki” w przedszkolu ma na celu rozbudzenie zaciekawienia dzieci utworami literackimi, umożliwienie powtórnego przeżywania ich treści oraz przyzwyczajanie do samodzielnego poszukiwania kontaktu z książką. Powinien on także rozwijać aktywność dzieci i chęć swobodnego wypowiedzenia się.